

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Робоча програма
навчальної дисципліни
"МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ"
для студентів спеціальності
8.03050901 "Облік і аудит"
усіх форм навчання

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри економіки та оцінки майна підприємств.

Протокол № 2 від 24.09.2013 р.

Укладачі: Горобинська М. В.

Єфремова Л. В.

Піддубна Л. І

P58   Робоча програма навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент" для студентів спеціальності 8.03050901 "Облік і аудит" усіх форм навчання / укл. М. В. Горобинська, Л. В. Єфремова, Л. І. Піддубна. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 54 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал для закріплення знань, а саме: самостійну роботу, індивідуально-консультативну роботу, контрольні запитання, а також методику оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Посилення глобалізаційних та інтернаціоналізаційних тенденцій у сучасних світогосподарських зв'язках, поглиблення міжнародного поділу праці, поява наднаціональних органів керування світовою економікою призводять до неможливості функціонування національних економік у замкненому економічному і географічному просторі окремих держав.

Щоб забезпечити ефективне функціонування підприємства, керівнику необхідно знати і розуміти ситуацію як у безпосередньому середовищі його фірми, так і на світовому ринку. Досягнення в розвитку інформаційних, комунікаційних технологій та транспортних засобів знищують кордони та зменшують відстані між державами. Тому кожному представнику управлінського контуру підприємства слід орієнтуватися у сучасних формах світогосподарських зв'язків і вміти використовувати їх для підвищення конкурентоспроможності. У цьому контексті вивчення дисципліни "Міжнародний менеджмент" є важливішою складовою підготовки сучасного економіста.

Навчальна дисципліна "Міжнародний менеджмент" належить до циклу **обов'язкових професійно-орієнтованих дисциплін** за фаховим спрямуванням "Економіка та підприємництво" за спеціальності 8.03050901 "Облік і аудит".

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів системи теоретичних знань і практичних навичок з ефективного управління та забезпечення конкурентоспроможності міжнародного бізнесу в сучасних умовах господарювання. Для досягнення мети поставлені **основні завдання**, які полягають у тому, що студенти повинні:

отримати цілісне уявлення про міжнародний менеджмент як систему управління міжнародним бізнесом, його особливості, функції та структуру;

набути практичних навичок щодо опису та аналізу середовища діяльності міжнародних компаній з урахуванням особливостей країн їх діяльності;

враховувати особливості реалізації основних функцій менеджменту в практиці управління міжнародними корпораціями за умов багатонаціонального середовища

засвоїти принципи та методи формування систем міжнародного менеджменту господарських організацій (підприємств) різних форм власності та організаційно-правових форм;

генерувати та реалізовувати у практиці ідеї раціонального управління розвитком суб'єктів господарської діяльності України в умовах глобалізації економіки;

застосовувати сучасні методи та інструменти розв'язання міжнародними корпораціями ключових технологічних, фінансових, торговельних, інвестиційних проблем;

набути практичних навичок щодо прийняття управлінських рішень з урахуванням кон'юнктури ринків, реалізації стратегій інноваційного розвитку господарських організацій (підприємств), ведення бізнесу в умовах глобалізації економіки.

Структура навчальної дисципліни наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Структура навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка магістрів	Галузь знань, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3, у тому числі: змістовних модулів – 3, самостійна та індивідуальна робота	Шифр та назва галузі знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Нормативна. Рік підготовки: 1 (5). Семестр: 1 (9)
Кількість годин: усього – 108, за змістовними модулями: модуль 1 – 19 годин; модуль 2 – 33 години; модуль 3 – 56 годин	Шифр та назва спеціальності: 8.03050901 "Облік і аудит"	Лекції – 16 годин; практичні (семінарські) – 18 годин; самостійна робота – 63 години; поточні та екзаменаційні консультації – 11 годин
Кількість тижнів викладання дисципліни: 17. Кількість годин на тиждень – 2	Освітньо- кваліфікаційний рівень магістр	Вид контролю: іспит

Об'єктом вивчення дисципліни є система управління міжнародним бізнесом суб'єкта господарювання.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення відносин у сфері управління міжнародним бізнесом суб'єкта господарювання, принципи, методи та інструментарій міжнародного менеджменту.

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до вимог Галузевого стандарту вищої освіти на базі освітньо-професійної програми підготовки магістра, розробленої Науково-методичною комісією з економіки і підприємництва Міністерства освіти і науки України.

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

З метою найкращого засвоєння матеріалу студенти повинні до початку викладання даної дисципліни оволодіти знаннями і навичками в галузі економічної теорії, економіки підприємства, економіко-математичних методів, маркетингу, теорії організацій, основ менеджменту.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконуючи практичні завдання. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів та консультації. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

При викладанні навчальної дисципліни основна увага приділяється досягненню синтезу теорії і практики, що сприяє оволодінню студентами певних компетентностей, які наведені у табл. 2.

2. Кваліфікаційні характеристики, якими мають володіти випускники після вивчення навчальної дисципліни, наведені у табл. 3.

Таблиця 2

Предметні компетентності, якими мають володіти випускники після вивчення навчальної дисципліни

Назви теми	Назва компетентностей
1	2
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади управління міжнародним бізнесом	
Тема 1. Сутність і характерні риси міжнародного менеджменту	К1

	<p>1.1. Здатність досліджувати тенденції розвитку міжнародного бізнесу.</p> <p>1.2. Здатність оцінювати стан і тенденції розвитку міжнародних корпорацій.</p> <p>1.3. Здатність якісно виконувати основні функції міжнародного менеджменту.</p> <p>1.4. Здатність управляти процесом підвищення конкурентоспроможності підприємства на внутрішніх та зовнішніх ринках.</p> <p>1.5. Здатність враховувати у практичній діяльності національні стереотипи ведення бізнесу різних країн та національностей</p>
--	---

Продовження табл. 2

1	2
<p>Тема 2. Становлення глобального менеджменту</p>	<p>K2</p> <p>2.1. Здатність досліджувати вплив глобалізації економіки на процес формування системи міжнародного менеджменту.</p> <p>2.2. Усвідомлювати особливості управління людськими ресурсами в багатокультурному середовищі.</p> <p>2.3. Здатність здійснювати ефективне управління фінансами міжнародного бізнесу в умовах глобалізації.</p> <p>2.4. Здатність використовувати у практиці позитивні наслідки глобалізації технологічного розвитку.</p> <p>2.5. Усвідомлювати принципові особливості нових міжнародних економічних структур – мультинаціональних корпорацій та мережі інтернаціонального бізнес-сервісу</p>
<p>Тема 3. Середовище міжнародного менеджменту</p>	<p>K3</p> <p>3.1. Здатність аналізувати вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища організації на процес розвитку її міжнародної економічної діяльності.</p> <p>3.2. Здатність проводити дослідження внутрішнього середовища організації та оцінювати її внутрішні резерви зростання.</p> <p>3.3. Здатність визначати можливості та загрози бізнес-середовища організації.</p> <p>3.4. Здатність аналізувати політико-правове середовище організації на існуючих та потенціальних зовнішніх ринках.</p> <p>3.5. Здатність аналізувати економічне та соціокультурне середовище на існуючих та потенціальних зовнішніх ринках</p>
<p>Тема 4. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій</p>	<p>K4</p>

	<p>4.1. Здатність розуміти сутність понять "соціальна відповідальність", "соціальна справедливість", "соціальне партнерство" та їх практичне значення для успішного ведення міжнародного бізнесу.</p> <p>4.2. Здатність удосконалювати систему міжнародного менеджменту шляхом підвищення культури та соціальної відповідальності керівників господарської організації.</p> <p>4.3. Здатність орієнтуватися на загальносвітові етичні цінності та враховувати національні культурні стереотипи в процесі управління господарською організацією.</p> <p>4.4. Здатність досліджувати вплив глобалізації економіки на організаційну культуру підприємства.</p> <p>4.5. Здатність організовувати навчання етичній поведінці міжнародних менеджерів та їх підлеглих</p>
Змістовний модуль 2. Функції та зв'язуючі процеси міжнародного менеджменту	
Тема 5. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях	<p style="text-align: center;">К5</p> <p>5.1. Здатність додержуватися принципів раціонального планування міжнародної економічної діяльності суб'єкта господарювання.</p> <p>5.2. Здатність обґрунтовано визначати корпоративні, ділові, функціональні та операційні міжнародні стратегії</p>

Продовження табл. 2

1	2
	<p>5.3. Здатність здійснювати процес розробки і реалізації міжнародних стратегій.</p> <p>5.4. Здатність розуміти особливості стратегічного планування в різних формах міжнародного бізнесу.</p> <p>5.5. Здатність забезпечувати процес розробки та виконання бізнес-планів розвитку міжнародної організації</p>
Тема 6. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій	<p style="text-align: center;">К6</p> <p>6.1. Здатність визначати основні типи організаційних структур міжнародних корпорацій.</p> <p>6.2. Здатність зміцнювати внутрішню кооперацію та інтегрованість міжнародної організації.</p> <p>6.3. Здатність управляти організаційними змінами в міжнародних корпораціях залежно від їх стратегічних орієнтацій.</p> <p>6.4. Здатність проектувати організаційні структури управління для міжнародної корпорації в цілому та її підрозділів у певній країні.</p> <p>6.5. Здатність забезпечувати інтеграцію вітчизняних суб'єктів господарської діяльності до систем міжнародного поділу праці</p>
Тема 7. Контроль і звітність міжнародних корпорацій	<p style="text-align: center;">К7</p> <p>7.1. Здатність використання міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку в діяльності транснаціональних корпорацій.</p> <p>7.2. Здатність складання звітів та аналізування звітності у міжнародному менеджменті.</p> <p>7.3. Здатність здійснювати стратегічний та оперативний</p>

	<p>контроль міжнародної економічної діяльності.</p> <p>7.4. Здатність практичного використання інструментів контролю в діяльності транснаціональних корпорацій.</p> <p>7.5. Здатність забезпечувати ефективність функціонування механізму контролю в системі міжнародного менеджменту</p>
Тема 8. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях	<p style="text-align: center;">К8</p> <p>8.1. Здатність обґрунтовано вибирати та використовувати інструменти управління персоналом в різних країнах.</p> <p>8.2. Здатність оцінювати потенціал працівників та керівників міжнародної компанії та результати їх діяльності.</p> <p>8.3. Здатність інтегрувати з персоналом іншої культури.</p> <p>8.4. Здатність готувати пропозиції керівництву міжнародної компанії щодо поліпшення мотивації персоналу з урахуванням особливостей національних культур у багатонаціональному культурному середовищі.</p> <p>8.5. Здатність використовувати позитивний досвід підготовки і підвищення кваліфікації міжнародних менеджерів</p>
Тема 9. Прийняття рішень у процесі управління міжнародним бізнесом	<p style="text-align: center;">К9</p> <p>9.1. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення в міжнародних корпораціях з урахуванням специфіки національних культур.</p> <p>9.2. Здатність застосовувати сучасні процедури прийняття управлінських рішень у процесі діяльності міжнародної компанії в певній країні</p>

Продовження табл. 2

1	2
	<p>9.3. Здатність створювати ретельне інформаційне забезпечення процесу прийняття міжнародних рішень для забезпечення їх високої якості.</p> <p>9.4. Здатність враховувати політичні ризики в процесі прийняття управлінських рішень міжнародними компаніями.</p> <p>9.5. Здатність підвищувати ефективність управлінських рішень ТНК</p>
Тема 10. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях	<p style="text-align: center;">К10</p> <p>10.1. Здатність вибирати ефективний стиль керівництва залежно від рівня управління міжнародною корпорацією та специфіки культури певної країни.</p> <p>10.2. Здатність здійснювати моніторинг та аналізувати інформацію, що надходить із зовнішнього середовища організації і з максимальною далекоглядністю здійснювати передачу інформації у зовнішнє середовище.</p> <p>10.3. Здатність підвищувати ефективність комунікацій у міжнародному бізнесі.</p> <p>10.4. Здатність утворення комунікативних зв'язків і поліпшення зворотнього зв'язку у сфері управління міжнародною економічною діяльністю.</p> <p>10.5. Здатність подолання комунікаційних та культурних бар'єрів</p>
Змістовний модуль 3. Ключові сфери міжнародного менеджменту	
Тема 11. Технологічна	<p style="text-align: center;">К11</p> <p>11.1. Усвідомити особливості сучасного технологічного</p>

політика міжнародних корпорацій	розвитку. 11.2. Здатність описати організаційні структури, форми і моделі науково-технічного розвитку міжнародних корпорацій. 11.3. Здатність сприяти впровадженню наукоємних технологій, що зберігають ресурси та не забруднюють природу. 11.4. Здатність охарактеризувати систему тотального управління якістю в міжнародних корпораціях з урахуванням впливу національних культур
Тема 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій	K12 12.1. Здатність приймати рішення при додержанні положень нормативно-правової бази системи управління іноземним інвестуванням в Україні. 12.2. Здатність здійснювати класифікацію іноземних інвестицій та форми їх здійснювання. 12.3. Здатність виконувати розрахунки ефективності іноземних інвестиційних проектів. 12.4. Усвідомити механізм прямих іноземних інвестицій
Тема 13. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій	K13 13.1. Здатність визначити суть і складові міжнародного фінансового середовища та закономірності його функціонування. 13.2. Здатність зрозуміти механізм управління валютними ризиками. 13.3. Здатність сприяти ефективному виконанню функцій міжнародного фінансового менеджменту. 13.4. Здатність використовувати інструменти управління довгостроковими активами і зобов'язаннями міжнародних корпорацій

Закінчення табл. 2

1	2
Тема 14. Торгівельні операції міжнародних корпорацій	K14 14.1. Здатність визначати напрями підвищення ефективності міжнародних комерційних операцій підприємства. 14.2. Здатність удосконалювати організаційні форми здійснення експортно-імпортних операцій. 14.3. Здатність обґрунтовувати вибір форм та методів торгівлі продукцією виробництва на міжнародних ринках. 14.4. Усвідомити особливості торговельних операцій міжнародних корпорацій в Україні

Таблиця 3

Кваліфікаційні характеристики, якими мають володіти випускники після вивчення навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент"

Знання	Уміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
Компетентність – здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі міжнародного менеджменту або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та характеризується невизначеністю умов і вимог			

<p>Складові середовища міжнародного бізнесу; вплив глобалізації на управління транснаціональними корпораціями; сутність і складові міжнародного менеджменту; зв'язок міжнародного менеджменту з міжнародним бізнесом і сфери використання в Україні; особливості менеджменту міжнародних корпорацій за умов різних національних культур; основні національні школи менеджменту; основні типи сучасних стратегій міжнародних корпорацій та їх реалізацію в Україні; особливості реалізації основних функцій менеджменту в міжнародних корпораціях та їх використання в Україні; систему управління людськими ресурсами в транснаціональних корпораціях і її особливості в Україні</p>	<p>Оцінювати стан і тенденції розвитку міжнародних корпорацій; описувати та аналізувати середовище діяльності міжнародних компаній; враховувати особливості реалізації основних функцій менеджменту в практиці управління міжнародними корпораціями за умов багатонаціонального середовища; застосовувати сучасні методи та інструменти розв'язання міжнародними корпораціями ключових технологічних, фінансових, торговельних, інвестиційних проблем; розробляти основні напрями підвищення рівня соціальної відповідальності міжнародних корпорацій; оцінювати перспективи і обмеження у розвитку глобального менеджменту</p>	<p>Зрозуміле донесення прийнятого управлінського рішення в галузі міжнародного бізнесу до фахівців і нефахівців; математичне моделювання, застосування кібернетики та інформаційних технологій в системі міжнародного менеджменту з врахуванням тенденції глобалізації; здійснення зовнішніх та внутрішніх комунікацій з урахуванням національних стереотипів ведення бізнесу; використання іноземних мов у професійній діяльності</p>	<p>Прийняття оптимальних управлінських рішень, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності організації на внутрішніх та зовнішніх ринках; відповідальність за підвищення професійних знань у галузі управління міжнародним бізнесом; вдосконалення соціальної сфери міжнародної організації; здатність до підвищення рівня культури працівників на основі національних традицій та кращих міжнародних зразків поведінки</p>
--	---	--	---

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тематичний план дисципліни складається з трьох модулів. Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття, індивідуальна та самостійна робота студента, контрольні заходи. Освоєння студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного опанування матеріалу, структурованого у формі навчальних модулів. Структура залікового кредиту дисципліни наведена у табл. 4.

Таблиця 4

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

"Міжнародний менеджмент"

Теми	Кількість годин, відведених на:			
	лекції	семінари (практичні) заняття	самостій- ну роботу	індивіду- альну роботу
1	2	3	4	5
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади управління міжнародним бізнесом				
Тема 1. Сутність і характерні риси міжнародного менеджменту	1	1	2	
Тема 2. Становлення глобального менеджменту	1	1	2	1
Тема 3. Середовище міжнародного менеджменту	1,5	1	2	
Тема 4. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій	0,5	1	3	1
Змістовний модуль 2. Функції та зв'язуючі процеси міжнародного менеджменту				
Тема 5. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях	1	1	3	
Тема 6. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій	1	1	3	1
Тема 7. Контроль і звітність міжнародних корпорацій	1	1	2	
Тема 8. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях	1	1	4	1
Тема 9. Прийняття рішень у міжнародних корпораціях	1	1	3	

Закінчення табл. 3

1	2	3	4	5
Тема 10. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях	1	1	3	1
Змістовний модуль 3. Ключові сфери міжнародного менеджменту				
Тема 11. Технологічна політика міжнародних корпорацій	1	2	5	
Тема 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій	1	2	5	1
Тема 13. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій	2	2	6	1

Тема 14. Торгівельні операції міжнародних корпорацій	2	2	5	1
Підготовка до екзамену, екзамен			15	3
Усього	16	18	63	11

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади управління міжнародним бізнесом

Тема 1. Сутність і характерні риси міжнародного менеджменту

1.1. Сутність, характеристика та основні етапи розвитку міжнародного бізнесу.

Основні риси міжнародного бізнесу. Джерела економічної вигоди міжнародного бізнесу. Періодизація розвитку міжнародного бізнесу. Комерційна ера. Експансія. Період концесій. Ера національних держав. Ера глобалізації. Основні форми міжнародного бізнесу.

1.2. Міжнародні компанії та їх роль у світовому господарстві.

Види міжнародних компаній. Визначення транснаціональної корпорації та вимог до неї. Роль транснаціональних компаній у сучасній світовій економіці. Основні фази переростання національної корпорації у міжнародну. Горизонтальна та вертикальна інтеграція. Теорія інтерналізації.

1.3. Міжнародний менеджмент: суть, завдання, особливості.

Визначення міжнародного менеджменту та його принципів відмінності від національного менеджменту. Задачі міжнародного менеджменту. Теоретична база міжнародного менеджменту. Чотири основні концепції міжнародного менеджменту. Національні стереотипи ведення бізнесу. Предмет і завдання навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент".

Тема 2. Становлення глобального менеджменту

2.1. Становлення глобальних підприємств і глобального менеджменту.

Розвиток глобальних підприємств. Модель Дж. Коллінза. Основні виклики глобалізації. Глобальна синергія. Динамічна модель

глобальних підприємств. Внутрішні компоненти: структури, процеси, люди. Зовнішні компоненти: культура, економіка, політико-правове середовище, технології, природні ресурси. Корпорації світового класу. Лідерство з глобальними стратегіями. Поняття глобального менеджменту. Основні концепції та напрями глобального управління.

2.2. Глобальне управління людськими ресурсами в багатокультурному середовищі.

Глобалізація трудових ринків. Глобальна міграція. Глобальні трудові перетворення. Зміни ділової етики.

2.3. Глобальне управління фінансами.

Врахування політичного та економічного ризику. Мінімізація запасів готівки. Зменшення трансакційних витрат. Глобальне управління оподаткуванням. Глобальне переміщення коштів. Глобальне управління капіталами та прямими інвестиціями. Глобальна валюта. Розвиток міжнародних фінансових інститутів.

2.4. Глобалізація технологічного розвитку.

Технологічна революція. Тенденції розвитку праці. Промислова й інформаційна революції: загальні риси і відмінності. Технології інформаційної революції

2.5. Глобальний менеджмент і природне середовище.

Екологічне зростання і захист природного середовища. Руйнування бар'єрів у використанні природного середовища. Політико-правові дії щодо захисту природного середовища. Проблеми лояльності і довіри до екологічної діяльності міжнародних корпорацій.

Тема 3. Середовище міжнародного менеджменту

3.1. Внутрішнє середовище міжнародного бізнесу.

Поняття внутрішнього середовища. Складові внутрішнього середовища міжнародної організації. Мета та методи аналізу внутрішнього середовища.

3.2. Зовнішнє середовище міжнародного бізнесу.

Поняття зовнішнього середовища. Характеристика сучасного зовнішнього середовища. Нейтральне, багатонаціональне, транснаціональне, глобальне середовище міжнародного бізнесу. Середовище прямого впливу у міжнародному бізнесі. Середовище непрямого впливу у міжнародному бізнесі.

3.3. Складові аналізу середовища непрямого впливу у міжнародному бізнесі.

Показники для аналізу політико-правового середовища міжнародних корпорацій. Основні напрямки (складові) аналізу економічного середовища міжнародних корпорацій. Аналіз соціально-культурного середовища міжнародних корпорацій. Особливості міжнародного середовища в Україні.

Тема 4. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій

4.1. Роль та значення організаційної культури в процесі вдосконалення міжнародного менеджменту.

Класична типологія культур. Принципи та методи управління організаційною культурою. Характеристика внутрішнього та зовнішнього культурного середовища міжнародної компанії. Специфічні культурні цінності міжнародних компаній. Культурні аспекти управління міжнародним бізнесом. Дослідження впливу культури країни-реципієнта на процес прийняття рішень міжнародними менеджерами.

4.2. Вплив етики на організаційну культуру суб'єкта міжнародної економічної діяльності.

Основні характеристики етичного ведення міжнародного бізнесу.. Основні категорії, що визначають моральний портрет фірми: соціальна відповідальність, етика бізнесу, діловий етикет. Особливості міжнародного бізнес-етикету. Принципи бізнес-етикету та правила етичної поведінки у сфері міжнародної економічної діяльності.

4.3. Соціальна відповідальність міжнародного менеджменту.

Сутність поняття "соціальна відповідальність", "соціальна справедливість", "соціальне партнерство". Рівні соціальної відповідальності: соціальне зобов'язання, соціальне реагування, соціальна чутливість. Відповідальність міжнародної компанії перед акціонерами, персоналом, покупцями, постачальниками, суспільством.

Змістовний модуль 2. Функції та зв'язуючі процеси міжнародного менеджменту

Тема 5. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях

5.1. Суть і значення стратегічного планування.

Переваги стратегічного планування міжнародних операцій. Поняття та суть міжнародних стратегій. Економічні, політичні й

адміністративні імперативи міжнародних стратегій. Основні види міжнародних конкурентних переваг. Сучасні стратегічні орієнтації транснаціональних корпорацій: етноцентризм, поліцентризм, регіоцентризм, геоцентризм. Взаємозв'язок стратегій і національних культур.

5.2. Процес стратегічного планування та його етапи.

Місія і цілі. Зовнішнє середовище. Внутрішнє середовище. Формування стратегії. Матричний менеджмент. Реалізація стратегії. Система планування в міжнародних корпораціях. Основні етапи розробки планів у ТНК. Стратегічний контроль. Роль основних функціональних підрозділів у розробці та реалізації міжнародних стратегій.

5.3. Види міжнародних стратегій та методи їх вибору.

Принципи та ознаки класифікації стратегій розвитку міжнародного бізнесу. Характерні риси стратегічних профілів міжнародної економічної діяльності. Особливості багатонаціональної та глобальної стратегій. Корпоративні, ділові, функціональні та операційні стратегії у сфері міжнародного бізнесу. Портфельні стратегії міжнародної компанії. Обґрунтування вибору стратегії розвитку міжнародного бізнесу. Методи вибору міжнародних стратегій в умовах невизначеності.

Тема 6. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій

6.1. Організаційний фактор у міжнародному менеджменті

Організаційне проектування. Особливості функцій організації у міжнародному менеджменті. Значення організаційних схем. Найважливіші аспекти, що беруться до уваги при розробці організаційної структури управління ТНК. Вибір моделі організаційної структури в міжнародному бізнесі. Інтернаціоналізації фірми.

6.2. Організаційні структури міжнародних корпорацій

Функціональна структура управління ТНК. Регіональна структура ТНК. Міжнародні дивізіональні структури, глобальні продуктові та географічні дивізіональні структури. Глобальні функціональні структури. Мультинаціональні матричні структури. Критерії вибору структури управління транснаціональних компаній (ТНК). Фактори, які враховують при подальшому удосконаленні структур управління.

6.3. Основні форми корпоративної інтеграції у міжнародному бізнесі

Сучасні нетрадиційні форми організації міжнародного бізнесу. Гнучкі форми міжнародної кооперації: ліцензійний договір, контракт-менеджмент, франчайзинг, стратегічний альянс, спільне підприємство, багатонаціональна компанія. Міжорганізаційна угода зі співпраці – Міжнародний стратегічний альянс (МСА). Функціональні угоди. Стратегічна значущість альянсу. Форма організації міжнародного бізнесу – Багатонаціональна компанія (БНК). Основні принципи(БНК). Цілі міжнародної інтеграції.

6.4. Організаційні характеристики транснаціональних корпорацій

Формалізація. Внутрішні і зовнішні мережі. Горизонтальна спеціалізація та Вертикальна спеціалізація. Централізація та її особливості в різних країнах. Якість службової діяльності.

Тема 7. Контроль і звітність міжнародних корпорацій

7.1. Особливості контролю в міжнародних корпораціях

Процес контролю і його значення. Особливості реалізації функції контролю в міжнародному середовищі. Характеристики ефективної системи контролю в ТНК. Проблеми побудови системи контролю в ТНК. Сутність стратегічного та оперативного контролю діяльності міжнародної компанії та її філій.

Прямий і непрямий контроль міжнародних операцій. Особливості контролю в різних міжнародних корпораціях: корпорації США, західноєвропейські МНК, японські МНК. Етичні проблеми контролю в міжнародних корпораціях.

7.2. Типи контролю в транснаціональних корпораціях

Класифікація типів контролю ТНК. Прямий контроль, непрямий контроль. Типи контролю в корпорації: ринковий контроль, бюрократичний контроль, контроль за продукцією, корпоративна культура. Функції видів контролю залежно від обраної стратегії ТНК.

7.3. Звітність у міжнародних компаніях

Необхідність системи звітності. Основне призначення системи звітності в ТНК. Види звітів, що подаються в структури управління ТНК. Терміни подання фінансових звітів. Основні документи фінансової звітності: баланс і рахунок доходів та витрат. Проблеми звітності.

Інформація для ефективної звітності. Міжнародні і національні стандарти бухгалтерської звітності. Певні вимоги до звітності: рішення по використанню капіталу, кадрова політика та особливості застосування технології, періодичність надходження звітів.

Тема 8. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях

8.1. Особливості управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях

Персонал як важливий стратегічний ресурс організації, суть сучасного стану управління людськими ресурсами; базові постулати управління людськими ресурсами: основні завдання управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях: Елементи системи управління людськими ресурсами міжнародної корпорації: специфічних особливостей в системі управління персоналом: соціально-культурні відмінності, економічні, законодавчі відмінності у стилі й практиці управління, відмінності у структурі ринку праці та факторах трудових витрат, національна орієнтація. особливості національної культури за теорією Г. Хофштеде.

8.2. Навчання та адаптація кадрів у міжнародному бізнесі

Організація професійного розвитку - основна функція управління персоналом, професійний розвиток, управління процесом професійного навчання в міжнародних корпораціях, підвищення кваліфікації кадрів як специфічна форма навчання персоналу міжнародних фірм, адаптація персоналу, кілька стадій адаптації людини: загальне знайомство з ситуацією, пристосування, асиміляція, ідентифікація, тотожності соціальних груп.

8.3. Команди у міжнародних корпораціях

Основні характеристики команди, склад команди, формування команд у міжнародних корпораціях, основні кроки по створенню команд у різних культурах, міжнародна команда, ролі у команді, правила організації командної роботи в міжнародних корпораціях.

8.4. Мотивація в міжнародних корпораціях

Теоретичні основи мотивації. Теорії та їх застосування в міжнародному менеджменті. Теорії Маслоу, Герцберга, очікувань. Принципи формування мотиваційного механізму в системі управління міжнародною економічною діяльністю. Основні складові мотиваційного

механізму. Мотиваційні процеси в різних культурах. Прикладні концепції мотивації в міжнародних корпораціях. Методи стимулювання персоналу міжнародних фірм. Компенсаційні підходи до стимулювання співробітників міжнародної компанії.

Тема 9. Прийняття рішень у процесі управління міжнародним бізнесом

9.1. Суть та особливості прийняття рішень у міжнародних корпораціях

Теоретичні засади прийняття управлінських рішень. Централізація і децентралізація прийняття рішень у міжнародних корпораціях. Визначення та управління політичними ризиками. Критерії кількісної оцінки політичних ризиків. Ситуаційні фактори прийняття операційних рішень. Критерії ефективності управлінських рішень. Інформаційне забезпечення процесу прийняття рішень у міжнародних корпораціях.

9.2. Технологія прийняття управлінських рішень у сфері міжнародного бізнесу.

Класифікація управлінських рішень у сфері міжнародного бізнесу. Етапи процесу прийняття управлінських рішень у системі міжнародного менеджменту. Особливості прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та ризику.

9.3. Особливості прийняття рішень в умовах певних національних культур

Вплив культури різних країн на прийняття управлінських рішень. Особливості прийняття управлінських рішень в європейських країнах. Американська культура прийняття рішень. Система прийняття рішень консенсусом в японських корпораціях.

Тема 10. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях

10.1. Особливості керівництва в міжнародних корпораціях

Природа керівництва. Психологічні основи керівництва: теорія "Х" і теорія "У" Мак-Грегора, теорія "Z" Оучі. Моделі керівника міжнародної компанії. Керівництво формальними та неформальними групами в колективі міжнародної компанії. Порівняльний аналіз різних типів керівництва.

10.2. Стилi керівництва в міжнародних корпораціях

Характеристика стилів керівництва. Авторитарне керівництво. Патерналістське керівництво. Демократичне керівництво. Модель

керівництва Р. Лайкерта Рівні менеджерів у міжнародних корпораціях. П'ять рівнів лідерства за Дж. Коллінзом. Управлінська решітка Блей-Моутон у міжнародному бізнесі. Європейський стиль лідерства. Японський стиль. Північноамериканська модель керівництва.

10.3. Особливості міжнародних комунікацій

Схеми побудови комунікацій в організації. Основні типи міжнародних комунікацій. Аналіз комунікаційного процесу в господарській організації та у сфері її міжнародної діяльності. Планування та організація комунікаційного процесу у системі міжнародного менеджменту. Бар'єри міжнародних комунікацій: мовні, часові, екологічні, психологічні, організаційні, методичні, технологічні. Особливості міжнародних комунікацій у різних країнах. Комунікаційні потоки в міжнародному менеджменті.

10.4. Комунікаційні бар'єри і підвищення ефективності міжнародних комунікацій

Мовні бар'єри. Культурні бар'єри. Бар'єри сприйняття. Невербальні міжнародні комунікації. Основні відстані в міжнародних комунікаціях: інтимна, особиста, соціальна, публічна. Способи подолання культурних бар'єрів. Підвищення ефективності міжнародних комунікацій. Удосконалення зворотного зв'язку.

Змістовний модуль 3. Ключові сфери міжнародного менеджменту

Тема 11. Технологічна політика міжнародних корпорацій

11.1. Особливості сучасного технологічного розвитку та міжнародний ринок технологій.

Суть і цілі сучасної технологічної політики. Закономірності сучасного технологічного розвитку. Технологічний парадокс. Умови сучасного технологічного розвитку. Інтернаціоналізація технологічної політики. Типи технологічної політики. Цілі технологічної політики ТНК. Програми "шість сигм". Учасники ринку технологій. Венчурний бізнес. Передача технологій. Визначення ціни трансферту. Стратегія науково-технічного співробітництва.

11.2. Планування та організація технологічної діяльності міжнародних корпорацій.

Моделі розміщення НДДКР. Вибір форм науково-технічного співробітництва. Фінансування міжнародних проектів. Структура управління дослідженнями й розробками. Організація процесу

виконання НДДКР. Вплив національних виробничих відносин на управління дослідженнями й розробками.

11.3. Система тотального управління якістю в міжнародних корпораціях.

Визначення тотального управління якістю і його основні елементи. Національні і регіональні премії якості. Міжнародна система стандартів ISO-9000. Основоположники сучасних підходів до управління якістю: Ф. Кросбі, Е. Демінг, Дж. Юран. Система Шинго. Статистичні методи управління якістю. Методи Тагуші.

11.4. Особливості технологічної політики міжнародних корпорацій в Україні.

Потенціал науково-технічних розробок в Україні та способи його реалізації в міжнародному бізнесі. Використання високих технологій в Україні. Сертифікація продукції в Україні. Національні конкурси якості в Україні та їх вплив на діяльність міжнародних корпорацій.

Тема 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій

12.1. Міжнародний ринок інвестицій.

Вплив прямих інвестицій міжнародних корпорацій на платіжний баланс країни. Економічні вигоди та недоліки міжнародних інвестицій для приймаючих країн. Виклик міжнародних корпорацій національній незалежності приймаючих країн. Міжнародні інвестиційні ризики.

12.2. Прямі іноземні та портфельні інвестиції міжнародних корпорацій.

Основні теоретичні концепції прямих іноземних інвестицій: тактики наслідування Кнікербгокера Ф. Т., піонерних дій Р. Вернона, конкретно-географічних переваг Дж. Данінга. Джерела прямих іноземних інвестицій. Горизонтальні прямі іноземні інвестиції. Вертикальні прямі іноземні інвестиції. Схема ухвалення рішень міжнародними корпораціями щодо прямих іноземних інвестицій. Лібералізація прямих іноземних інвестицій. Особливості переговорів у сфері прямого іноземного інвестування. Пряма (проста) та опосередкована (фондова) форми інвестиційного процесу. Методика прийняття рішення міжнародними корпораціями щодо портфельного інвестування. Кореляція інвестиційних активів міжнародних корпорацій.

12.3. Міжнародні інвестиційні компанії та особливості міжнародних інвестиційних операцій українських корпорацій.

Суть та основні форми міжнародних інвестиційних компаній. Відкриті і закриті інвестиційні фонди. Менеджмент міжнародних інвестиційних фондів. Особливості діяльності інвестиційних фондів у різних країнах. Депозитні розписки

13. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій

13.1. Міжнародне фінансове середовище.

Суть міжнародного фінансового менеджменту. Основні типи фінансових рішень у міжнародному менеджменті. Визначення і структура фінансового середовища міжнародних корпорацій. Міжнародні фінансові організації. Міжнародні потоки грошових коштів. Міжнародні фінансові ринки. Основні концепції валютних курсів. Міжнародний і глобальний ефекти Фішера. Ринки обміну валют: спотовий, форвардний і ф'ючерсний. Валютні опціони.

13.2. Управління валютними ризиками.

Урядовий вплив на обмінні курси. Міжнародний арбітраж і паритет процентних ставок. Взаємозв'язок між інфляцією, процентними ставками та обмінними курсами. Прогнозування валютних курсів. Суть і основні види валютних ризиків. Управління операційними ризиками. Управління перерахунковими (бухгалтерськими) й економічними ризиками.

13.3. Управління короткостроковими та довгостроковими активами і зобов'язаннями міжнародних корпорацій.

Фінансування торгівлі. Управління оборотним капіталом. Короткострокове фінансування. Управління міжнародними грошовими потоками. Основні складові управління довгостроковими активами і зобов'язаннями. Міжнародне бюджетування капіталу. Структура капіталу. Аналіз міжнародних ризиків. Довгострокове фінансування. Характеристика міжнародного оподаткування. Міжнародна фінансова корпоративна політика

13.4. Трансферне ціноутворення в міжнародних корпораціях.

Суть трансферного ціноутворення та його основні функції. Системи внутрішньокорпоративного трансферного ціноутворення. Ринкові трансферні ціни. Трансферні кінцеві ціни. Договірні трансферні ціни. Витратні трансферні ціни. Змішані методи трансферного ціноутворення. Визначення внутрішньокорпоративних трансферних цін розрахунковим шляхом.

13.5. Міжнародна банківська діяльність. Особливості фінансового менеджменту відділень міжнародних корпорацій в Україні

Мотивація міжнародної банківської діяльності. Еволюція міжнародної банківської діяльності. Основні операції міжнародних банків. Міжнародні банківські ризики. Міжнародні банківські мережі. Правові регулятори банківської діяльності в США, Європі, Японії та інших регіонах світу. Міжнародні банки і світова платіжна криза. Оцінка міжнародними банками ризиків по окремих країнах. Використання фінансових інститутів України. Роль гривні як національної валюти. Діяльність українських відділень зарубіжних банків.

14. Торгівельні операції міжнародних корпорацій

14.1. Комерційні операції міжнародних корпорацій.

Міжнародний життєвий цикл товару. Зміст міжнародної торговельної угоди. Експортно-імпорتنі операції міжнародних корпорацій. Підготовка міжнародної торговельної угоди. Зміст і види контрактів міжнародної купівлі-продажу. Виконання міжнародних контрактів купівлі-продажу транснаціональними корпораціями. Типова зовнішньоторговельна операція. Експортні можливості. Суть і основні форми експортних операцій. Коротко-, середньо- і довгострокове фінансування міжнародними корпораціями експортних операцій. Імпорتنі можливості. Основні методи фінансування імпорتنих операцій.

14.2. Нетрадиційні методи фінансування міжнародними корпораціями експортних операцій. Страхування і державна підтримка експортних операцій міжнародних корпорацій

Основні форми міжнародних зустрічних угод. Міжнародний лізинг і класифікація лізингових угод. Факторингові і форфетингові операції. Суть та методи страхування експортних ризиків. Особливості державної підтримки експортних операцій у різних країнах.

14.3. Особливості торговельних операцій міжнародних корпорацій в Україні.

Внутрішні і зовнішні торговельні операції українських відділень. Основні методи внутрішньої торгівлі.

4. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади управління міжнародним бізнесом

Лекція 1.

Тема 1. Сутність і характерні риси міжнародного менеджменту

1.1. Сутність, характеристика та основні етапи розвитку міжнародного бізнесу.

1.2. Міжнародні компанії та їх роль у світовому господарстві.

1.3. Міжнародний менеджмент: суть, задачі, особливості.

Тема 2. Становлення глобального менеджменту

2.1. Становлення глобальних підприємств і глобального менеджменту.

2.2. Глобальне управління людськими ресурсами в багатокультурному середовищі.

2.3. Глобальне управління фінансами.

2.4. Глобалізація технологічного розвитку.

2.5. Глобальний менеджмент і природне середовище.

Література: [1; 4; 6; 8].

Лекція 2

Тема 3. Середовище міжнародного менеджменту

3.1. Внутрішнє середовище міжнародного бізнесу.

3.2. Зовнішнє середовище міжнародного бізнесу.

3.3. Складові аналізу середовища непрямого впливу у міжнародному бізнесі.

Тема 4. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій

4.1. Роль та значення організаційної культури в процесі вдосконалення міжнародного менеджменту.

4.2. Вплив етики на організаційну культуру суб'єкта міжнародної економічної діяльності.

4.3. Соціальна відповідальність міжнародного менеджменту.

Література: [2; 3; 6; 8].

Змістовний модуль 2. Функції та зв'язуючі процеси міжнародного менеджменту

Лекція 3

Тема 5. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях

- 5.1. Суть і значення стратегічного планування.
- 5.2. Процес стратегічного планування та його етапи.
- 5.3. Види міжнародних стратегій та методи їх вибору.

Тема 6. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій

- 6.1. Організаційний фактор у міжнародному менеджменті.
- 6.2. Організаційні структури міжнародних корпорацій.
- 6.3. Основні форми корпоративної інтеграції у міжнародному бізнесі.
- 6.4. Організаційні характеристики транснаціональних корпорацій.

Література: [1; 4; 6; 8].

Лекція 4

Тема 7. Контроль і звітність міжнародних корпорацій

- 7.1. Особливості контролю в міжнародних корпораціях.
- 7.2. Типи контролю в транснаціональних корпораціях.
- 7.3. Звітність у міжнародних компаніях.

Тема 8. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях

- 8.1. Особливості управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях.
- 8.2. Навчання та адаптація кадрів у міжнародному бізнесі.
- 8.3. Команди у міжнародних корпораціях.
- 8.4. Мотивація в міжнародних корпораціях.

Література: [1; 3; 4; 6].

Лекція 5

Тема 9. Прийняття рішень у процесі управління міжнародним бізнесом

- 9.1. Суть та особливості прийняття рішень у міжнародних корпораціях.
- 9.2. Технологія прийняття управлінських рішень у сфері міжнародного бізнесу.
- 9.3. Особливості прийняття рішень в умовах певних національних культур.

Тема 10. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях

- 10.1. Особливості керівництва в міжнародних корпораціях.
- 10.2. Стилi керівництва в міжнародних корпораціях.
- 10.3. Особливості міжнародних комунікацій.

10.4. Комунікаційні бар'єри і підвищення ефективності міжнародних комунікацій.

Література: [2; 4; 6; 8].

Змістовний модуль 3. Ключові сфери міжнародного менеджменту

Лекція 6.

Тема 11. Технологічна політика міжнародних корпорацій

11.1. Особливості сучасного технологічного розвитку та міжнародний ринок технологій.

11.2. Планування та організація технологічної діяльності міжнародних корпорацій.

11.3. Система тотального управління якістю в міжнародних корпораціях.

11.4. Особливості технологічної політики міжнародних корпорацій в Україні.

Тема 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій

12.1. Міжнародний ринок інвестицій.

12.2. Прямі іноземні та портфельні інвестиції міжнародних корпорацій.

12.3. Міжнародні інвестиційні компанії та особливості міжнародних інвестиційних операцій українських корпорацій.

Література: [1; 2; 5; 8].

Лекція 7.

Тема 13. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій

13.1. Міжнародне фінансове середовище.

13.2. Управління валютними ризиками.

13.3. Управління короткостроковими та довгостроковими активами і зобов'язаннями міжнародних корпорацій.

13.4. Трансферне ціноутворення в міжнародних корпораціях.

13.5. Міжнародна банківська діяльність. Особливості фінансового менеджменту відділень міжнародних корпорацій в Україні.

Література: [2; 6 – 8].

Лекція 8.

Тема 14. Торгівельні операції міжнародних корпорацій

14.1. Комерційні операції міжнародних корпорацій.

14.2. Нетрадиційні методи фінансування міжнародними корпораціями експортних операцій. Страхування і державна підтримка експортних операцій міжнародних корпорацій.

14.3. Особливості торговельних операцій міжнародних корпорацій в Україні.

Література: [1; 2; 5; 6].

5. Плани семінарських (практичних) занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами виступи, активність дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію. Оцінки рівня підготованості студента з кожного семінарського заняття вносяться викладачем у відповідний журнал і слугують основою для визначення зваженої загальної (підсумкової) оцінки рівня опанування студентом програмного матеріалу з даної навчальної дисципліни.

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах, для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язання їх студентами на занятті. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь, навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та обговорювання її за участю студентів, розв'язування завдань, контрольних робіт, їх перевірку й оцінку.

На занятті студент, відповідно до даного плану, має виконати певні **завдання**:

1) звітувати про хід самостійної роботи;

2) виявити свої знання та вміння відповідно до теми курсу та навчальних питань за планом заняття

3) проаналізувати управлінські ситуації та знайти науково обґрунтоване їх вирішення;

4) дати відповідь на контрольні запитання та виконати тести;

5) надати результати виконання етапу індивідуального навчально-дослідного завдання.

Плани занять наведено у табл. 5.

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади управління міжнародним бізнесом

Заняття 1 (семінарське).

Тема 1. Сутність і характерні риси міжнародного менеджменту.

Тема 2. Становлення глобального менеджменту.

Таблиця 5

План заняття

№ п/п	Зміст заняття	Час, хв	Форма проведення
1	Перевірка готовності студентів до заняття, вступне слово викладача	5	Методичні настанови
2	Усна або письмова перевірка засвоєння навчального матеріалу студентами	15	Відповіді студентів
3	Навчальні питання: 1. Сучасний розвиток міжнародного бізнесу та міжнародних корпорацій. 2. Особливості міжнародного менеджменту та глобалізаційні процеси. 3. Національні стереотипи ведення бізнесу у різних країнах	30	Відповіді, обговорення, пояснення, консультації
4	Наукова доповідь, есе, обговорення управлінських ситуацій, кейсів, виконання практичних завдань	30	Обговорення, розв'язання задач
6	Підведення підсумків, оцінювання знань та вмінь студентів, видача завдань, рекомендації для самопідготовки та індивідуальної роботи студента, закінчення занять	10	Оголошення результатів заняття

Примітка. Структура планів усіх наступних занять є аналогічною структурі плану першого заняття.

Заняття 2 (практичне).

Тема 3. Середовище міжнародного менеджменту.

Тема 4. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій.

Навчальні питання.

1. Особливості аналізу внутрішньої та зовнішньої середовища міжнародних корпорацій.

2. Етика та соціальна відповідальність транснаціональних корпорацій.

3. Застосування математичних методів прийняття управлінських рішень у міжнародному бізнесі в умовах складності та турбулентності зовнішнього середовища (дерево рішень, інструменти теорії вірогідності).

Змістовний модуль 2. Функції та зв'язуючі процеси міжнародного менеджменту

Заняття 3 (практичне).

Тема 5. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях.

Тема 6. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій.

Навчальні питання.

1. Особливості стратегічного планування у міжнародних корпораціях.

2. Організаційні та інтегровані структури міжнародних корпорацій

3. Застосування матриць стратегічного планування в управлінні міжнародним бізнесом.

4. Поточна контрольна робота за темами змістовного модулю №1.

Заняття 4 (практичне).

Тема 7. Контроль і звітність міжнародних корпорацій.

Тема 8. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях.

Навчальні питання:

1. Основні види контролю, властивості контролю та проведення ефективного контролю.

2. Особливості звітності в різних країнах.

3. Практичне завдання: Особливості методів підбору та розстановки управлінських кадрів.

Заняття 5 (практичне).

Тема 9. Прийняття рішень у процесі управління міжнародним бізнесом.

Тема 10. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях

Навчальні питання:

1. Робота в малих групах при розгляді питання: використання економіко-математичних моделей у процесі прийняття рішень.
2. Особливості керівництва міжнародними командами.
3. Сучасні технології комунікацій в середовищі міжнародного бізнесу.

Заняття 6 (семінарське).

Тема 11. Технологічна політика міжнародних корпорацій.

Тема 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій.

Навчальні питання:

1. Особливості сучасного розвитку міжнародного ринку технологій. Основні етапи планування та організації технологічної діяльності міжнародних корпорацій.
2. Міжнародний ринок інвестицій. Особливості міжнародних інвестиційних операцій українських корпорацій.
3. Кейс "Закордонні інвестиції міжнародних корпорацій на прикладі компаній DISNEYLAND, MITSUI, PEPSICO та ін."
4. Поточна контрольна робота за змістовним модулем № 2.

Заняття 7 (семінарське).

Тема 13. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій.

Навчальні питання:

1. Суть і складові міжнародного фінансового середовища та закономірності його функціонування.
2. Управління короткостроковими та довгостроковими активами і зобов'язаннями міжнародних корпорацій.
3. Особливості фінансового менеджменту відділень міжнародних корпорацій в Україні.
4. Ділова-гра "Розробка бюджету філіалу ТНК".

Заняття 8 (практичне).

Тема 14. Торгівельні операції міжнародних корпорацій

Навчальні питання:

1. Суть та основні форми міжнародних торговельних операцій.

2. Особливості торговельних операцій міжнародних корпорацій в Україні.

3. Колоквіум з навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент".

Заняття 9.

1. Підведення висновків та вирішення організаційних, консультаційних питань з навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент".

6. Самостійна робота студентів

Самостійна робота є важливим елементом опанування студентом матеріалів навчальної дисципліни. На цей вид навчального процесу виділено майже сорок відсотків загального часу на дисципліну.

Самостійна робота студента включає наступне: опрацювання теоретичних основ матеріалу, викладеного у лекціях, та рекомендованої літератури; ґрунтовна підготовка до семінарських занять: вивчення основних термінів, понять, закономірностей за відповідними темами; написання есе, підготовка до участі у їх обговоренні, у дискусіях, в інших формах активізації навчального процесу; контрольна самостійна перевірка студентом особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Обсяги і напрями самостійної роботи визначаються відповідними темами лекцій і семінарських занять. Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою з міжнародного менеджменту.

Питання для самостійного опрацювання

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади управління міжнародним бізнесом

Тема 1. Сутність і характерні риси міжнародного менеджменту

1. Основні фази переростання національної корпорації у міжнародну.
2. Національні стереотипи ведення бізнесу.
3. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Література: [2; 4 – 6].

Тема 2. Становлення глобального менеджменту

1. Глобальне управління людськими ресурсами в багато культурному середовищі
2. Глобальне управління фінансами.
3. Глобалізація технологічного розвитку.
4. Глобальний менеджмент і природне середовище.

Література: [1; 3; 5; 8].

Тема 3. Середовище міжнародного менеджменту

1. Мета та методи аналізу внутрішнього середовища.
2. Поняття та характеристика сучасного зовнішнього середовища.
3. Особливості міжнародного середовища в Україні.

Література: [2; 4 – 6].

Тема 4. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій

1. Принципи та методи управління організаційною культурою.
2. Вплив етики на організаційну культуру суб'єкта міжнародної економічної діяльності.
3. Соціальна відповідальність міжнародного менеджменту.

Література: [1; 3; 5].

Змістовний модуль 2. Функції та зв'язуючі процеси міжнародного менеджменту

Тема 5. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях

1. Сучасні стратегічні орієнтації транснаціональних корпорацій.
2. Роль основних функціональних підрозділів у розробці та реалізації міжнародних стратегій.
3. Методи вибору стратегії розвитку міжнародного бізнесу.

Література: [2; 6; 8].

Тема 6. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій

1. Характерні відмінності організаційних структур: дочірні компанії, філіали, асоційовані компанії, спільні підприємства.
2. Особливості формування фінансово-промислових груп (ФПГ) в різних країнах.
3. Еволюція організаційних структур і їхні сучасні форми.

Література: [1; 2; 5; 6].

Тема 7. Контроль і звітність міжнародних корпорацій

1. Важливість фінансового контролю як основи системи контролю в МНК.
2. Дисфункціональні наслідки контролю в міжнародних корпораціях.
3. Контролінг і його особливості в США та Європейських країнах.
4. Аналіз фінансової звітності та "Золоті правила" балансу, довгострокового і короткострокового фінансування.

Література: [1 – 3; 5].

Тема 8. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях

1. Принципи формування кадрової стратегії в компаніях, які ведуть міжнародний бізнес.
2. Стратегія і принципи формування керівного складу в зарубіжних підрозділах МНК.
3. Процес та етапи організації професійного навчання персоналу міжнародних фірм.

Література: [2; 4; 6; 7].

Тема 9. Прийняття рішень у процесі управління міжнародним бізнесом

1. Фактори впливу на рівень централізації і децентралізації рішень у міжнародних операціях.
2. Стратегічні рішення та особливості стратегічних рішень.
3. Ведення міжнародних переговорів. Переговори: вербальні і невербальні відмінності.

4. Значення економіко-математичних моделей у процесі прийняття рішень.

Література: [2; 4; 8].

Тема 10. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях

1. Авторитарне, патерналістичне і демократичне керівництво в міжнародних корпораціях.

2. Управління змінами та ефективністю у процесі діяльності міжнародної компанії.

3. Планування та організація комунікаційного процесу у сфері зовнішньоекономічних зв'язків підприємства.

4. Основні вимоги до менеджерів міжнародної компанії.

Література: [1; 3; 5; 6].

Змістовний модуль 3. Ключові сфери міжнародного менеджменту

Тема 11. Технологічна політика міжнародних корпорацій

1. Переваги і недоліки міжнародних корпоративних стратегій у сфері науково-технічного прогресу.

2. Сильні і слабкі сторони технологічної політики глобального центру.

4. Процедури присудження премій якості в США та Україні.

5. Шляхи підвищення якості товарів українських підприємств.

Література: [2; 4; 8].

Тема 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій

1. Взаємозв'язок прямих іноземних інвестицій і платіжного балансу країни.

2. Приклади горизонтальних прямих інвестицій зарубіжних корпорацій в Україну.

3. Знайдіть аргументи "за" і "проти" використання міжнародними корпораціями портфельних зарубіжних інвестицій.

4. Приклади діяльності українських компаній на зарубіжних інвестиційних ринках.

Література: [1; 5; 6].

Тема 13. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій

1. Функції трьох міжнародних фінансових організацій: Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Європейського банку реконструкції та розвитку.

2. Приклади трансферного ціноутворення в міжнародному бізнесі.

3. Систематизуйте об'єктивні і суб'єктивні фактори, що гальмують надходження в Україну іноземних інвестицій.

Література: [1; 3 – 5].

Тема 14. Торгівельні операції міжнародних корпорацій

1. Спільні риси і відмінності між торговельними операціями транснаціональних корпорацій і міжнародною торгівлею.

2. Ознайомлення з особливостями, що притаманні торговельним операціям міжнародних корпорацій порівняно з діяльністю малих і середніх підприємств на зовнішньому ринку.

3. Вплив міжнародного життєвого циклу товару на торговельні операції транснаціональних корпорацій.

4. Переваги і недоліки міжнародного лізингу.

Література: [4 – 6; 8].

7. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Що таке бізнес-середовище міжнародного менеджменту і яка його структура?

2. Що треба знати менеджеру ТНК про аналіз економічного середовища?

3. Правовий аналіз середовища: що важливо враховувати при прийнятті управлінських рішень?

4. Що є важливим для міжнародного менеджера в політичних аспектах середовища?

5. Визначте й обґрунтуйте класифікаційні ознаки управлінських рішень у сфері міжнародного бізнесу.

6. Визначте чинники впливу на процес прийняття управлінських рішень у міжнародному менеджменті.

7. Дайте характеристику стратегічних, тактичних та оперативних рішень в управлінні міжнародним бізнесом підприємства.

8. У чому полягає особливість інформаційного забезпечення процесу прийняття міжнародних рішень?

9. У чому полягає специфіка управління міжнародними компаніями?
10. Яких особливостей набуває техніка повноважень у міжнародних компаніях?
11. Як впливає на стиль управління національна культура?
12. Що таке комунікаційні бар'єри та яким чином їх можна подолати?
13. Назвіть основні чотири відстані в міжнародних комунікаціях.
14. Базові постулати концепції управління людськими ресурсами в міжнародному менеджменті.
15. Суть та елементи системи управління людськими ресурсами в міжнародних фірмах.
16. Моделі співвідношення повноважень штаб-квартири фірми та її закордонних відділень.
17. Особливості формування системи мотивацій і оплати праці для співробітників, які їдуть на роботу в іншу країну.
18. З яких стадій складається процес стратегічного планування в корпораціях?
19. На які запитання дозволяє відповісти побудова матриці Бостонської консультативної групи?
20. Які моделі та варіанти вибору стратегії розвитку корпорації ви знаєте?
21. Назвіть характерні риси загальних конкурентних стратегій.
22. Які фактори визначають вибір структури управління ТНК?
23. У чому полягає обмеженість функціональної структури управління ТНК?
24. Які переваги і недоліки має регіональна структура управління ТНК?
25. Проаналізуйте, в яких випадках матрична структура управління ТНК є найбільш ефективною.
26. Що таке міжнародний стратегічний альянс?
27. Які сучасні інтегровані корпоративні структури у міжнародному бізнесі Ви знаєте?
28. У чому полягають особливості контролю ТНК?
29. Які існують основні системи контролю міжнародних корпорацій?

30. Які складові інформаційного забезпечення звітності міжнародних компаній?

31. Охарактеризуйте методи здійснення міжнародних торговельних операцій.

32. Які форми торговельних операцій використовують міжнародні корпорації?

33. Дайте характеристику нетрадиційних методів фінансування міжнародними корпораціями експортних операцій.

34. Які існують види страхування експортних операцій?

35. У чому полягають основні відмінності форфейтинга від факторинга?

36. Які фактори, впливають на вибір джерела фінансування ТНК?

37. Дайте визначення трансфертної ціни та опишіть особливості її встановлення.

38. У чому полягає основна мета контролю та регулювання міжнародних грошових операцій, управління фінансовою діяльністю?

39. З якими видами валютних ризиків стискаються у своїй діяльності ТНК?

40. Що таке інтернаціоналізація технологічної політики?

41. Якими є складові міжнародного ринку технологій?

42. Які типи міжнародних організацій діють у сфері науково-технічного прогресу?

43. Назвіть форми і методи здійснення іноземних інвестицій.

44. У чому полягає сутність інвестиційного клімату та його характеристики?

45. У чому полягають особливості міжнародної етики та соціальної відповідальності ТНК?

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота – це вид навчальної роботи викладача зі студентами, який здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки та захисту завдань, що внесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи з дисципліни є:

1. **Індивідуальні заняття**, які проводяться викладачем з окремими студентами з метою підвищення рівня їх теоретичної підготовки та розвитку індивідуальних творчих здібностей.

2. **Індивідуальні** (у формі запитання – відповідь) **та групові** (розгляд типових управлінських (конкурентних) ситуацій) **консультації**, у перебігу яких студент засвоює те чи інше теоретичне положення або набуває навичок його практичного застосування.

3. **Індивідуальний захист** (подання) **робіт** виконаних студентами з метою визначення рівня засвоєння програмного матеріалу та його оцінки.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні дисципліни передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання - ділових ігор, рольових ігор, тренінгів, семінарів в активній формі, розгляд кейсів, модерації.

Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів із роздаванням студентам під час лекції друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються.

Міні-лекції – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших.

Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Суть його полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів та послуг.

Банки візуального супроводження – сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисциплін за допомогою наочності.

Рольові ігри (інсценізації) – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Розподіл форм та методів навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 6.

Таблиця 6

Перелік методик активізації процесу навчання

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Сутність і характерні риси міжнародного менеджменту	Міні-лекція "Джерела економічної вигоди міжнародного бізнесу"; кейс "Національні стереотипи ведення бізнесу у різних країнах", банки візуального супроводження, кейс "особливості рекламних компаній у різних країнах"
Тема 2. Становлення глобального менеджменту	Проблемна лекція "Основні виклики глобалізації"
Тема 3. Середовище міжнародного менеджменту	Робота у малих групах при використанні математичних методів прийняття управлінських рішень та аналізу внутрішньої середовища бізнесу; банки візуального супроводження

Закінчення табл. 6

1	2
Тема 4. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій	Семінар-дискусія "Питання поєднання етики і прибутковості міжнародного бізнесу", кейс "Етичне прийняття рішень"
Тема 5. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях	Робота у малих групах при використанні матриці Бостонської консалтингової групи для планування розвитку та інвестиційної політики філіалів міжнародних корпорацій
Тема 6. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій	Проблемна лекція "Вибір моделі організаційної структури в міжнародному бізнесі"
Тема 7. Контроль і звітність міжнародних корпорацій	Міні-лекція "Інформація для ефективної звітності міжнародних корпорацій"
Тема 8. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях	Робота у малих групах "Особливості методів підбору та розстановки управлінських кадрів"
Тема 9. Прийняття рішень у міжнародних корпораціях	Робота в малих групах при розгляді питання: використання економіко-математичних моделей у процесі прийняття рішень
Тема 10. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях	Кейс "Особливості проведення ділових переговорів у різних країнах"
Тема 11. Технологічна політика міжнародних корпорацій	Проблемна лекція "Етичні проблеми сучасного технологічного розвитку"
Тема 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій	Кейс "Закордонні інвестиції міжнародних корпорацій на прикладі компаній DISNEYLAND, MITSUI, PEPSICO та ін."
Тема 13. Фінансовий менеджмент міжнародних	Ділова гра "Розробка бюджету транснаціональної корпорації"

корпорацій	
Тема 14. Торгівельні операції міжнародних корпорацій	Кейс "Особливості рекламних компаній у різних країнах"

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів охоплює всі види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент" передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий (семестровий) контроль.

Перевірка та оцінювання знань студентів здійснюється в таких формах:

1. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять.
2. Оцінка рівня виконання есе.
3. Проведення поточного контролю.
4. Проведення колоквиуму у кінці семестру.
5. Проведення підсумкового письмового іспиту.

Поточний та підсумковий контроль знань, умінь та навичок студентів здійснюється за накопичувальною 100 - бальною системою.

Оцінювання знань під час семінарських і практичних занять має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

а) відвідування занять та систематичність, активність і результативність роботи протягом семестру щодо вивчення та засвоєння програмного матеріалу дисципліни;

б) рівень виконання студентом завдань для самостійного опрацювання;

в) рівень виконання студентом поточних контрольних робіт та колоквиуму.

Максимальна кількість балів, яка може бути отримана студентом під час поточного контролю протягом семестру – 60 балів. Умовою допуску студента до іспиту є накопиченням ним протягом семестру мінімально необхідної суми балів – 35 балів. Розподіл та накопичування балів за поточний та підсумковий контроль з навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент" представлені у табл. 7.

Таблиця 7

Рейтинг план навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент"

Загальнокультурні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей				
				Форми контролю	Макс. бал			
1	2	3	4	5	6			
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади управління міжнародним бізнесом								
Знання, вміння та навички щодо теоретичних аспектів управління міжнародним бізнесом	Здатність досліджувати тенденції розвитку міжнародного бізнесу та напрямів удосконалення міжнародного менеджменту	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Сутність і характерні риси міжнародного менеджменту. Тема 2. Становлення глобального менеджменту	Робота на лекції	1
				2	Семинарське заняття	Тема 1. Сутність і характерні риси міжнародного менеджменту. Тема 2. Становлення глобального менеджменту	Робота на семінарському занятті	1
	1, 2	СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за даною тематикою	Перевірка домашніх завдань (усна доповідь)	2	
3	Ауд.		2	Лекція	Тема 3. Середовище міжнародного менеджменту. Тема 4. Етика і соціальна відповідальність міжнародних	Робота на лекції	1	

					корпорацій		
			2	Семінарське заняття	Тема 3. Середовище міжнародного менеджменту. Тема 4. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій	Робота на семінарському занятті	1
	3, 4		6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за даною тематикою	Перевірка домашніх завдань (усна доповідь)	2

Продовження табл. 7

1	2	3	4	5	6			
Змістовний модуль 2. Функції та зв'язуючі процеси міжнародного менеджменту								
навички, щодо усвідомлення основних функцій та зв'язуючих	Здатність формулювати місію та цілі організації, визначати необхідні ресурси та здійснювати організацію розвитку міжнародної економічної діяльності	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях. Тема 6. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема 5. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях. Тема 6. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій	Робота на семінарському занятті Поточна контрольна робота (теми 1-4)	1 5
	5, 6		7	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за даною тематикою	Перевірка домашніх завдань (усна доповідь)	1	
	7		2	Лекція	Тема 7. Контроль і звітність міжнародних корпорацій. Тема 8. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях	Робота на лекції	1	

				2	Семинарське заняття	Тема 7. Контроль і звітність міжнародних корпорацій. Тема 8. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях	Робота на семінарському занятті	1
		7, 8		6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за даною тематикою	Перевірка домашніх завдань (усна доповідь)	2

Продовження табл. 7

1	2	3	4			5	6
Знання, вміння та Здатність приймати управлінські рішення та здійснювати комунікації у міжнародних корпораціях	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Прийняття рішень у міжнародних корпораціях. Тема 10. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях	Робота на лекції	1
			2	Семинарське заняття	Тема 9. Прийняття рішень у міжнародних корпораціях. Тема 10. Керування і комунікації в міжнародних корпораціях	Робота на семінарському занятті	1
	9, 10	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за даною тематикою	Перевірка домашніх завдань (усна доповідь)	2
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Ключові сфери міжнародного менеджменту							
Знання, вміння та навички щодо Здатність усвідомлювати особливості	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Технологічна політика міжнародних корпорацій. Тема 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій	Робота на лекції	1
			2	Семинарське заняття	Тема 11. Технологічна політика міжнародних корпорацій. Тема 12. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій	Робота на семінарському занятті Поточна контрольна робота	5

						(тема 5-10)	
	11, 12	СРС	7	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за даною тематикою	Перевірка домашніх завдань (усна доповідь)	1
Здатність сприяти ефект-ому виконанню функцій міжнародного фінансового менеджменту.	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій	Робота на лекції	1
			2	Семінарське заняття	Тема 13. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій	Робота на семінарському занятті	1
	13, 14	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за даною тематикою;	Перевірка домашніх завдань (усна доповідь)	2

Закінчення табл. 7

1	2	3	4		5	6	
Здатність управляти виробництвом експортної продукції та комерційними операціями міжнародних корпорацій	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 14. Торгівельні операції міжнародних корпорацій	Робота на лекції	1
			2	Семінарське заняття	Тема 14. Торгівельні операції міжнародних корпорацій Колоквіум	Підсумков а контрольн а робота (теми 1 – 14)	15
	15 - 16	СРС	7	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за даною тематикою	Перевірка домашніх завдань (контроль на робота)	1
	17	АУД	2	Семінарське заняття	Підведення підсумків, захист есе	Робота на семінарському занятті; Есе	1 6

	17, 18	CPC	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за даною тематикою	Перевірка домашніх завдань (усна доповідь)	2
Сесія		АУД	2	Передекзаменаційні консультації	Проведення індивідуальної та колективної роботи на передекзаменаційних консультаціях	Робота на консультаціях	
			3	Екзамен			40
		CPC	15	Підготовка до екзамену	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури з метою підготовки до екзамену		
ВСЬОГО годин		108	Загальна максимальна кількість балів по дисципліні, в тому числі			100	
				Поточний контроль			60
				Підсумковий контроль			40

Колоквіум з навчальної дисципліни проводиться один раз у кінці семестру. Максимальна кількість балів, що може бути за нього отримана – 15 балів. Колоквіум складається з 15 тестів (кожен тест – 0,5 бала) та практичного завдання (дві задачі, що оцінюються у 3 та 4,5 бали відповідно). Приклад завдання для колоквіуму.

Зразок колоквіуму за навчальною дисципліною

1-й рівень. Тестовий контроль (7,5 балів)

1. Теоретичну базу міжнародного менеджменту становлять такі положення:

- а) концепція абсолютних переваг;
- б) концепція відносних переваг;
- в) концепція міжнародного життєвого циклу товару;
- г) жодна з відповідей не є правильною.

2. Концепція прямих іноземних інвестицій була розроблена:

- а) А. Смітом;
- б) Д. Рікардо;
- в) К. Марксом;
- г) правильна відповідь відсутня.

3. Базовим елементом середовища є:

- а) політико-правове середовище міжнародних корпорацій;
- б) соціально-правове середовище міжнародних корпорацій;
- в) господарсько-правове середовище міжнародних корпорацій.

4. Політична складова політико-правового середовища включає такі фактори впливу на діяльність міжнародних корпорацій:

- а) політична стабільність;
- б) економічна самостійність;
- в) ефективність державного управління;
- г) правильна відповідь а, в.

5. Що є основною метою розробки і реалізації управлінських рішень на будь-якому рівні управління:

- а) виконання виробничих завдань;
- б) отримання прибутку;
- в) досягнення великих прибутків;
- г) досягнення цілей організації.

6. До одноосібних управлінських рішень належать:

- а) постанови, розпорядження та приписи;
- б) постанови та накази;
- в) накази, розпорядження, вказівки та резолюції менеджерів;
- г) накази і вказівки.

7. Ставлення керівника до підлеглих як до об'єкта управління характерне для такої стильової шкали керівництва:

- а) шкала мотивації;
- б) шкала переваг;
- в) шкала стягнень;
- г) шкала влади;
- д) немає правильної відповіді.

8. Відповідно до стильової шкали влади виділяють такі основні стилі керівництва:

- а) авторитарне, патерналістське та демократичне;
- б) патерналістське, ліберальне та демократичне;
- в) демократичне, авторитарне та ліберальне;
- г) ліберальне, патерналістське та харизматичне;
- д) харизматичне, автократичне та ліберальне.

9. Для маскулінізму-фемінізму як фактора, що характеризує особливості корпоративної культури міжнародної фірми, властивими є:

- а) гарантія рівних прав чоловіків і жінок у рамках корпорації;
- б) просування на керівні посади переважно чоловіків;
- в) рівень домінування "чоловічої" або "жіночої" культур;
- г) просування на керівні посади переважно жінок.

10. Домінуючий стиль співіснування штаб-квартири фірми та її закордонних підрозділів передбачає:

- а) пристосування до умов країни перебування;
- б) формування універсальних, культурних відносин, прийнятних для різних культур;
- в) синтез різних культур і формування єдиної "фірмової" культури корпорації;
- г) перенесення культури штаб-квартири на закордонні підрозділи.

11. До матеріальних методів стимулювання персоналу міжнародних фірм належать:

- а) основна заробітна плата, оплата харчування, подяки, цінні подарунки;
- б) подяки, публічне визнання, оплата житла, опціони;
- в) основна заробітна плата, надбавки, доплати, премії;
- г) основна заробітна плата, транспортні витрати, медичне страхування.

в) доплати, премії, транспортні витрати, нагороди;

г) подяки, нагороди, публічне визнання, службова кар'єра.

12. SWOT-аналіз – це:

- а) аналіз зовнішнього середовища корпорації;
- б) аналіз внутрішнього середовища корпорації;
- в) аналіз сильних та слабких місць корпорації;
- г) аналіз можливостей та загроз корпорації;

13. Матриця БКГ використовується для:

- а) визначення конкурентної позиції корпорації;
- б) аналізу реструктуризації корпорації;
- в) визначення рівня привабливості галузі;
- г) немає правильної відповіді

14. Найважливішими аспектами, які беруться до уваги при розробці організаційної структури управління ТНК, є:

- а) рівень диверсифікації діяльності компанії в різних галузях;
- б) рівень організаційно-правової та фінансово-економічної незалежності різних видів діяльності, що здійснюються в рамках ТНК;
- в) всі відповіді правильні;
- г) немає правильної відповіді.

15. Функціональна структура компанії передбачає:

а) виділення підрозділів, які концентруються на певних функціональних сферах діяльності;

б) завоювання національного ринку;

в) розподіл, групування і координацію робіт, видів діяльності та ресурсів для досягнення цілей компанії.

2-й рівень. Практичне завдання.

Задача 1 (3 бали)

Міжнародна корпорація збирається заключити контракт на виконання консалтингових робіт з урядом певної країни. Якщо її основний конкурент не буде претендувати на підписання цього ж контракту, то вірогідність отримання контракту оцінюється у 60 %, в іншому випадку – 30 %. За оцінками експертів вірогідність того, що конкурент не буде висувати свої пропозиції щодо цього контракту складає 45 %. Розрахувати повну вірогідність підписання контракту міжнародної корпорації та уряду країни.

Задача 2 (4,5 бали).

За даними таблиці проаналізувати конкурентоспроможність філіалу ТНК, використовуючи графоаналітичний метод діагностики. Сформулювати висновки та розробити траєкторні цілі щодо підвищення рівня конкурентоспроможності філіалу у середньостроковій перспективі.

Таблиця

Показник	Підприємство-еталон	Досліджуване підприємство	Вага показника*
1. Виробництво, розподіл та збут продукції: обсяг продажу, млн. грн; наявний парк обладнання і рівень його використання, бали; продуктивність праці, тис. грн	9 000 4 3 000	8 500 5 5 000	0,5 0,2 0,3
2. Організаційна структура та менеджмент: організаційна структура, бали; кількісний і якісний склад робітників, бали; організаційна культура, бали	5 4 5	2 4 1	0,3 0,4 0,3
3. Маркетинг: частка ринку, %; комунікаційні зв'язки, інформація та реклама, бали	15 4	11 5	0,4 0,6

4. Фінанси: коефіцієнт абсолютної ліквідності; коефіцієнт незалежності	0,10 0,65	0,17 0,70	0,5 0,5
--	--------------	--------------	------------

* Визначена експертним способом.

Підсумковий (семестровий контроль) з навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент" здійснюється у формі іспиту.

Кожен екзаменаційний білет з дисципліни містить 3 завдання різного типу складності:

- 1) одне стереотипне завдання (максимальна кількість балів – 5)
- 2) одне діагностичне завдання (максимальна кількість балів – 15);
- 3) одне евристичне завдання (максимальна кількість балів – 20).

Екзаменаційні білети розроблені на засадах компетентнісного підходу з метою перевірки сформованого рівня знань, умінь та навичок у студентів.

Екзаменаційне завдання виконується письмово. Відведений час на виконання – 120 хвилин. Використання довідкової літератури під час виконання роботи не дозволяється. Для розрахункових процедур дозволено використання виключно калькулятора.

Таблиця 8

Критерії оцінки стереотипного завдання (завдання №1)

Бал	Критерії оцінювання
1	2
1, 2	Завдання виконано з помилками, наведені початкові поняття без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня вірна чітка відповідь на ключове питання

Закінчення табл. 8

1	2
3, 4	Наведені простіші початкові поняття без будь-яких пояснень, окремі положення потребують уточнення, відповідь обмежується загальними фразами
4, 5	Виконав правильно всі дії за правильним алгоритмом і надав повні пояснення та зробив висновки. Підхід до виконання завдання свідчить про повне володіння студентом матеріалом. Завдання виконано безпомилково, зроблені аргументовані висновки

Таблиця 9

Критерії оцінки діагностичного завдання (завдання №2)

Бал	Критерії оцінювання
1 – 4	Завдання виконано з помилками без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня вірна чітка відповідь на ключове питання, матеріал представ-

	лений на елементарному рівні
5 – 8	Наведені простіші початкові характеристики без будь-яких пояснень, відповідь непослідовна, уривчаста, завдання виконано зі значною кількістю помилок
9 – 12	Отримав вірну відповідь без допущення методологічних помилок, використав типовий алгоритм, з частковим поясненням, але недостатньо обґрунтував висновки
13 – 15	Виконав вірно всі дії за правильним алгоритмом, надав повні пояснення до проведених розрахунків та зробив висновки, продемонстрував знання законодавчих та нормативних актів, відповідь містить систематизацію, узагальнення, ілюстрована графічним матеріалом

Таблиця 10

Критерії оцінювання евристичного завдання (завдання №3)

Бал	Критерії оцінювання
1	2
1 – 4	Студент стикається зі значними труднощами при аналізі економічних явищ і процесів, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні. В завданні допущені значні помилки, відсутні висновки та вірна відповідь
5 – 9	При виконанні завдань показано часткове вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання поставлених завдань
10 – 14	При виконанні завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Припускається наявність незначних помилок, але методичний підхід до вирішення завдання є вірним, використано типовий алгоритм з частковим поясненням зроблені узагальнені висновки
15 – 17	При виконанні завдання студент допустився незначних помилок при відповіді на завдання, не повністю обґрунтував отримані висновки та пропозиції, не повністю надав пояснення

Закінчення табл. 10

1	2
18 – 20	Завдання виконано як з використанням типових алгоритмів так і за самостійно розробленим алгоритмом. При виконанні завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, робить аргументовані та обґрунтовані висновки щодо отриманих результатів та рекомендацій. При розкритті запитання дотримано логіку структуру та стиль викладення матеріалу. Обґрунтовано позицію автора щодо розглянутої проблеми, наведено основні напрями її вирішення

Мінімальна кількість балів, яку студент повинен отримати для зарахування екзамену – 25 балів.

Підсумкова сума балів з навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент" розраховується з урахуванням балів, отриманих під час іспиту та балів, отриманих під час поточного контролю. Мінімальна підсумкова кількість балів – 60.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється згідно з методикою перетворення підсумкової суми балів успішності студентів (з урахуванням успішно зданого іспиту та поточного контролю) в традиційну оцінку та (додатково за вимогою) в міжнародну оцінку за допомогою літери.

Таблиця 11

Перерахунок підсумкової суми балів у традиційну і міжнародну оцінку

Оцінка	Підсумкова сума балів, зараховує успішно складений екзамен	Оцінка (ECTS)
5 (відмінно)	90 – 100	A (відмінно)
4 (добре)	85 – 89	B (дуже добре)
	75 – 84	C (добре)
	70 – 74	D (задовільно)
65 – 69		
3 (задовільно)	60 – 64	E (посередньо)
	Нижче 60 балів	F (незадовільно)
2 (незадовільно), (не зараховано)		

Зразок екзаменаційного білета

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний економічний університет

Спеціальність **8.03050901 "Облік і аудит"**

Семестр 1

Дисципліна **"Міжнародний менеджмент"**

Завдання 1 (стереотипне).

Керівництвом міжнародної компанії повинно вирішити на ринок з якої двох країн (А і Б) вийти зі своєю продукцією. За оцінками експертів за сприятливої ситуації на ринку країни А загальний вигреш складе 300 тис. дол, на ринку країни Б – 100 тис. дол. За несприятливої ситуації -250 і -80 тис. дол. відповідно. За

допомогою методі дерева рішень оберіть найбільш вигідну країну для здійснення міжнародної торгівлі.

Завдання 2 (діагностичне).

Складіть схему "Еволюція розвитку міжнародного бізнесу" та дайте стислу характеристику кожному періоду розвитку міжнародного бізнесу

Завдання 3 (евристичне)

Компанія Collyzer Products має у своєму складі відділення з виробництва стандартних інтегральних схем (IC). Основні техніко-економічні показники цього відділення наведені нижче:

виробнича потужність – 120 тис. шт.;

ціна за одну IC на ринку – 50 дол.;

затрати (матеріали + зарплата) в розрахунку на одну SIC – 26 дол.

До складу компанії входить також відділення з виробництва побутової радіотехніки, яке купує щорічно на ринку 2 тис. штук SIC за ціною 46 дол.

Відділення IC повністю завантажено виконанням зовнішніх замовлень. За таких умов відділення з виробництва радіоапаратури має намір замовити відділенню SIC 30 тис. спеціальних інтегральних схем, затрати в розрахунку на кожну з яких становлять 50 дол. Для того щоб виконати це замовлення, відділення IC має зменшити обсяги продажів стандартної продукції на зовнішньому ринку на 60 тис. шт. Якою має бути в такому разі внутрішньофірмова ціна однієї спеціальної інтегральної схеми, якщо буде організовано таке виробництво?

Затверджено на засіданні кафедри економіки та оцінки майна підприємства, протокол № _____ від _____.

Зав. кафедри _____

Екзаменатор

(підпис)

(підпис)

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Міжнародний бізнес: теорія і практика : монографія / Н. М. Лисиця, Я. О. Полякова, Л. В. Базалієва та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 140 с.

2. Международный менеджмент : учебник для вузов / под ред. С. Э. Пивоварова, Д. И. Баркана, Л. С. Тарасевича и др. – СПб. : Питер, 2000. – 624 с.

3. Міжнародний менеджмент : навч. посібн. / І. О. Піддубний, І. Е.

Астахова, Л. М. Бондаренко та ін. / за редакцією проф. І. О. Піддубного. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 252 с.

4. Міжнародний менеджмент : навч. посібн. / П. І. Юхименко, Л. П. Гацька, М. В. Півторак та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.

5. Міхайлова Л. І. Міжнародний менеджмент : навч. посібн. / Л. І. Міхайлова, О. Ю. Юрченко, Ю. І. Данько. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 200 с.

6. Панченко Є. Г. Міжнародний менеджмент : навчальний посібник / Є. Г. Панченко. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.

7. Родченко В. В. Международный менеджмент : учебн. пособ. / В. В. Родченко. – К. : МАУП, 2000. – 240 с.

8. Черкасов В. І. Міжнародний менеджмент : конспект лекцій для студентів напряму підготовки 0501 "Економіка і підприємництво" всіх форм навчання / В. І. Черкасов. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2007. – 168 с.

11.2. Додаткова

9. Алексеев И. С. Внешнеэкономическая деятельность / И. С. Алексеев. – М. : Дашков и К, 2009. – 304 с.

10. Баринов В. А. Внешнеэкономическая деятельность / В. А. Баринов. – М. : Форум, 2009. – 192 с.

11. Бестужева С. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посібн. / С. В. Бестужева. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 384 с

12. Бобина М. А. Международный бизнес: стратегия альянсов / М. А. Бобина, М. В. Грачев. – М. : Дело, 2006. – 239 с.

13. Гіл Чарлз В. Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку / В. Л. Гіл, Чарлз ; пер. з англ. – К. : Вид. Соломії Павличко "Основи", 2001. – 856 с.

14. Дякин Б. Г. Международный бизнес : учебник / Б. Г. Дякин. – М. : Rosbi : ТЕИС- 2009. – 528 с.

15. Макогон Ю. В. Международный менеджмент : курс лекций / Ю. В. Макогон, Т. В. Орехова. – Донецк : Дон НУ, 2003. – 277 с.

16. Международный бизнес : учебн.-метод. комплекс : учебн. пособ. / В. И. Черенков [и др.] ; ред. В. И. Черенков. – 3-е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д. : Феникс, 2006. – 572 с. :

17. Менеджмент и маркетинг бизнеса в международных компаниях. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 384 с.
18. Мировая экономика и международный бизнес : учебник для студ. вузов / Гос. ун-т упр. ; ред. В. В. Поляков, Р. К. Щенин. – М. : КноРус, 2005. – 645 с.
19. Мировая экономика и международный бизнес : учебник для студ. вузов / Гос. ун-т управления ; ред. В. В. Поляков, Р. К. Щенин. – 3-е изд., стер. – М. : КноРус, 2006. – 650 с.
20. Мировая экономика и международный бизнес : учебник / Гос. ун-т упр. ; ред. В. В. Поляков, Р. К. Щенин. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : КноРус, 2007. – 681 с.
21. Солодков Г. П. Международный бизнес. Организация и управление : учебн. пособ. / Г. П. Солодков, Э. Т. Рубинская, Э. Д. Рубинская. – Ростов н/Д. : Феникс, 2009. - 380 с.
22. Чиненов М. В. Основы международного бизнеса : учебн. пособ. для студ. / М. В. Чиненов. – М. : КноРус, 2012. – 303 с.
23. Управління зовнішньоекономічною діяльністю : навч. посібн. / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. І. Кредісова. – 2-е вид., допов. – К. : ВІРА-Р, 2002. – 550 с.

11.3. Ресурси мережі Інтернет

24. Верховна Рада України. – Режим доступу : www.rada/kyiv.ua.
25. Господарський кодекс України. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
26. Державний комітет статистики. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
27. Динаміка промислового виробництва в Україні. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
28. ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.europa.eu.int.
29. Зовнішня торгівля України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
30. Інститут міжнародної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.iie.com.
31. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.

32. Лига Бизнес Информ. – Режим доступа : www.liga.net.
33. Міжнародна торгова палата. – Режим доступу : www.iccwbo.org.
34. Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.nau.kiev.ua.
35. Право. Украина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.
36. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
37. Річні звіти суб'єктів господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.
38. Світова організація торгівлі. – Режим доступу : www.wto.org.
39. Украинское право [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ukrpravo.com.
40. Центр зовнішньоекономічних зв'язків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.biz-center.ua.

Зміст

Вступ.....	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів	5

2. Тематичний план навчальної дисципліни	10
3. Зміст дисципліни за модулями та темами	11
4. Плани лекцій	21
5. Плани семінарських та практичних занять	24
6. Самостійна робота студентів	28
7. Контрольні запитання для самодіагностики	32
8. Індивідуально-консультативна робота	34
9. Методики активізації процесу навчання	35
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів.....	38
11. Рекомендована література	50
12.1. Основна	50
12.2. Додаткова	50
12.3. Ресурси мережі Інтернет	51

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни**

"МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ"

для студентів спеціальності

8.03050901 "Облік і аудит"

усіх форм навчання

Укладачі: **Горобинська** Маріанна Володимирівна

Єфремова Людмила Володимирівна

Піддубна Людмила Іванівна

Відповідальний за випуск **Сердюков К. Г.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бутенко В. О.**

План 2014 р. Поз. № 13 ЕВ. Обсяг 54 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

---

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*